

‘Bij tuinders kom je niet weg met een vaag verhaal’

Voor internationaal succes heb je drie sterke partijen nodig: overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen. Wageningen UR moet zich al decennia verantwoorden bij het agrarisch bedrijfsleven. Daarom is het beter dan concurrentie van over de grens in staat om mee te werken aan een innovatieve land- en tuinbouw, zegt Ernst van den Ende, directeur van de Plant Sciences Group van Wageningen UR. ‘Maar het is wel tijd dat we die voorsprong gaan uitbuiten.’

De gouden driehoek, noemde minister Maxime Verhagen van EL&I de samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen in de agrofood en de tuinbouw in zijn nota over het nieuwe bedrijvenbeleid. Ernst van den Ende, nu directeur van de Plant Sciences Group, werkt al 28 jaar middenin die driehoek. Hij was onder andere business unit manager van het praktijkonderzoek bollen en bomen en moest daarin het onderzoek verkopen aan kritische bollentelers. ‘Dan kom je niet weg met een vaag verhaal. Zij willen horen wat de heffing die ze betalen oplevert. Niet in mooie verhalen, maar in harde euro’s.’

De krachtige tuinbouwsector met haar innovatie op het gebied van de glastuinbouw en de veredelingsindustrie, is het uithangbord van de aanpak die wordt gezien als voorbeeld voor het nieuwe Nederlandse innovatiebeleid. Een status die tien jaar geleden ver weg was. Toen was landbouw in veel ogen te ver doorgesloten in schaalvergroting en industrialisatie. Een probleemsector in de economie die vooral in het nieuws was met milieuvuiling en dierenleed. De laatste jaren is er ook oog voor de andere kant van het landbouwverhaal. Nederland is als klein, dichtbevolkt land toch derde op de lijst van landbouwexporterende landen na Frankrijk en Amerika. Een hele prestatie die, ook volgens kenners buiten Wageningen, mede te danken is aan de manier waarop het onderzoek voor de landbouw decennia lang werd georganiseerd. Van den Ende vindt de aandacht voor de innovatieve kant van de landbouw terecht. ‘De veredelingsindustrie is giga-innovatief. In de top vijftien van bedrijven die relatief het grootste budget uitgeven aan R&D zitten vier verdelers.’

Contacten

Wat het landbouwonderzoek onderscheidt van veel ander onderzoek zijn de nauwe contacten tussen onderzoekers en ondernemers. Het

Ernst van den Ende.

praktijkonderzoek wordt al decennia gefinancierd door de overheid en het bedrijfsleven. Boeren betalen een heffing aan het product-schap en die financiert daar onder andere onderzoek mee. 'Dat dwingt je als onderzoeker om je plannen goed te verkopen. Telers willen *return on investment*. Ik heb het zaaitjes telers wel eens voorgerekend. Een gemiddeld bollenbedrijf betaalde een paar jaar geleden achthonderd euro vakheffing. Daar deden wij jaarlijks een stuk of zeventig onderzoeksprojecten voor. Dat was geen gekke investering. Eén van de meest succesvolle projecten, een project voor de bestrijding van de ziekte vuur in tulpen, bespaarde een teler jaarlijks tweeduizend euro per hectare aan kosten voor bestrijdingsmiddelen.'

'Een ander project ging over de droging van bollen. Dat gebeurt in grote schuren waar de bollen in grote kuubskisten liggen opgeslagen. Uit een ventilatiewand komt warme lucht die langs en door de kisten stroomt en zo de

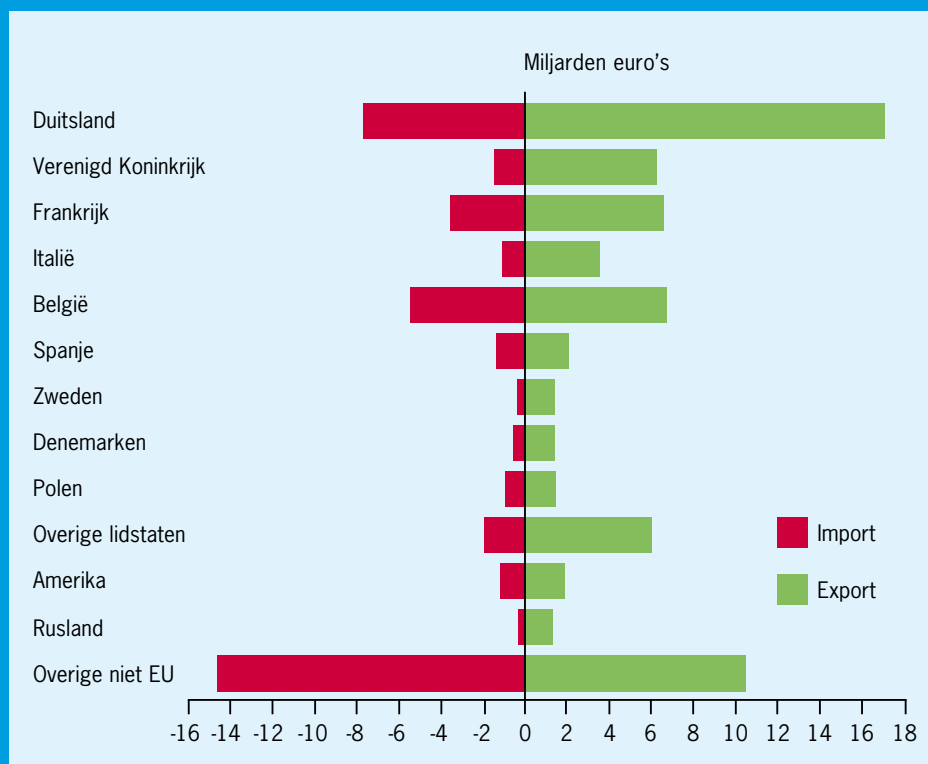
bollen droogt. Dankzij onderzoek dat begon met een wetenschappelijk model van de luchtstromen door de kisten, besparen telers nu door een heel simpele maatregel dertig procent energie. Uit de berekeningen bleek namelijk dat de laatste dertig procent van de energie nodig was om een paar bollen in de hoeken van de kisten te drogen. Ik heb nog voor de telers gestaan met een simpel latje en uitgelegd: als je dit in de kist stopt kun je dertig procent besparen. Nu is dat latje gemeengoed geworden. Er zat acht jaar onderzoek in dat uiteindelijk simpele idee, maar de kosten daarvan zijn nu al dik en dik terugverdiend.'

Van den Ende noemt graag de successen, maar geeft ook toe dat de 'gouden driehoek' niet automatisch successen oplevert. Geen landbouwsector werd naar verhouding zo intensief begeleid door overheid en onderzoeksinstellingen als de biologische landbouw. Toch heeft dat Nederland geen biologische

grootmacht gemaakt. 'Om echt succesvol te zijn moet je drie sterke partijen hebben. De bedrijven in de biologische landbouw zijn niet gericht op internationale expansie.' Laat dat voorbeeld niet zien dat in de 'gouden driehoek' vooral de ondernemerszin van belang is en dat overheid en onderzoeksinstituten er niet zo veel toe doen? Van den Ende: 'Natuurlijk, ondernemers zijn erg belangrijk, maar je doet ons en de overheid tekort als je zegt dat wij er niet toe doen. Het is wel degelijk het samenspel tussen die drie die successen brengt. De veredelingsbedrijven kunnen alleen innoveren dankzij mensen die bij Wageningen UR zijn opgeleid. En zij zijn zo goed omdat overheidsinvesteringen ons in staat stelden om studenten en onderzoekers te laten werken met de modernste technieken. Als afgestudeerd plantenwetenschapper is je bedje nu gespreid. Bedrijven zitten om je te springen.' Wageningen UR is volgens Van den Ende beter in staat om samen met bedrijven te werken

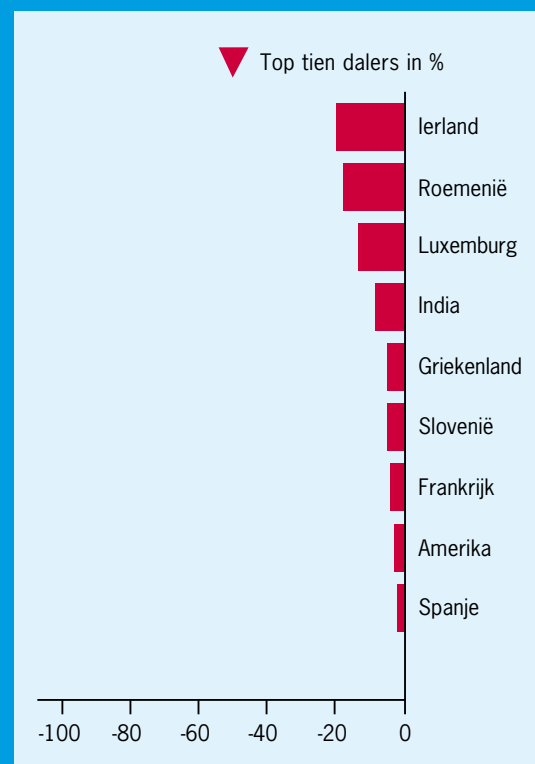
Feiten en cijfers

Duitsland grootste afnemer

Import en export van agrarische producten naar verschillende landen in 2010. Bron: LEI.

Export buiten Europa in de lift

Landen waar de export van agrarische producten het sterkst

aan innovatie dan veel internationale concurrenten. 'Een van onze concurrenten in Europa, het Franse INRA, heeft het altijd wat makkelijker gehad. Het krijgt meer staatssteun en is daarom minder afhankelijk van inkomsten uit het bedrijfsleven. Wij hebben daar natuurlijk wel eens jaloers naar gekeken, maar ik denk dat het ons uiteindelijk een voorsprong heeft opgeleverd. Doordat we nauwer samenwerken met bedrijven zijn we beter in staat hun wensen te vertalen in onderzoek. Wij spelen het spel beter. De kunst is nu om die positie uit te buiten.'

Want alle lof over het internationale karakter van Wageningen UR ten spijt, tot dusver staan er relatief weinig buitenlandse bedrijven op de lijst van onderzoeksfinciers. 'De voor-tekens zijn wel goed. Maar wat je ziet is dat veel bedrijven hun onderzoek uitbesteden bij instellingen in eigen land. Wij moeten als internationale partner zichtbaarder worden en onze toegevoegde waarde duidelijk maken.

Ook in Wageningen kan nog het een en ander verbeteren. Als wij echt internationaal mee willen draaien, moeten we daar ook de mensen voor hebben. Dan moet er iemand opstaan als je vraagt of er belangstelling is voor een project waarbij je een jaar in China of India wil zitten. Nu is dat vaak niet zo. In ons aanstellingsbeleid zouden we daar ook rekening mee moeten houden.'

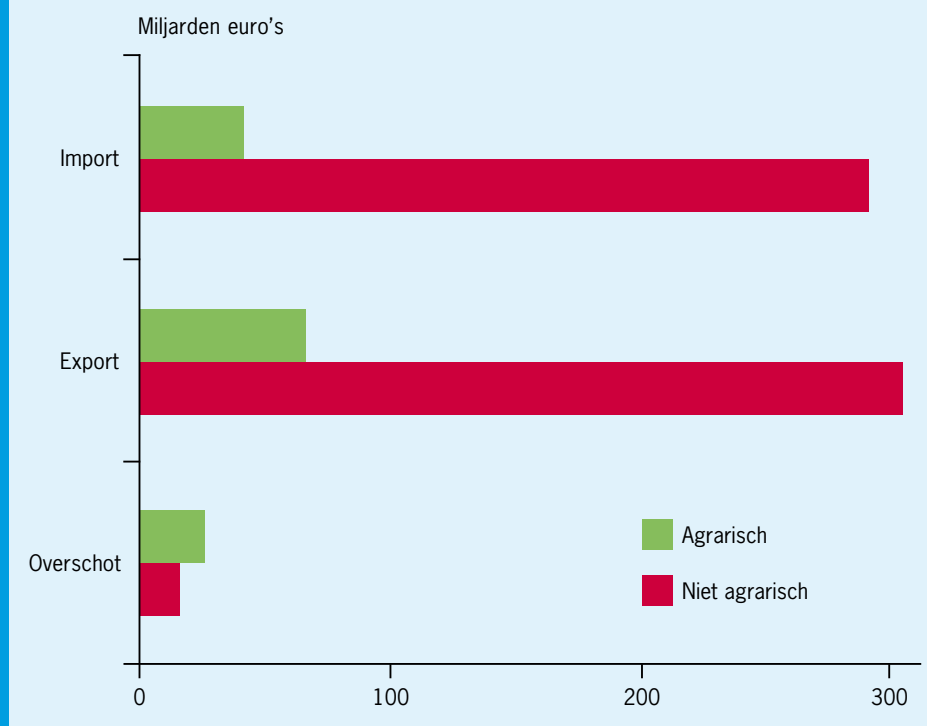
Fundamenteel onderzoek

In de nadruk op innovatie en toegepast onderzoek schuilt volgens de directeur van de Plant Sciences Group ook een gevaar. 'Het risico is dat we te weinig aandacht krijgen voor fundamenteel onderzoek. Hoe fundamenteeler het onderzoek, hoe moeilijker het belang is uit te leggen. Wij hebben een heel spectrum aan onderzoek in huis, van fundamenteel onderzoek aan de universiteit, via het Centre for Biosystems Genomics en het TTI Groene Genetica tot directe opdrachten voor bedrij-

ven. Elk stapje staat dicht bij de praktijk, maar kan niet zonder de vorige. Zonder fundamenteel onderzoek drogen de ideeën voor het toepassingsgerichte onderzoek op. Het is veel makkelijker om het nut van het direct toepassingsgerichte onderzoek uit te leggen, dan om te verantwoorden waarom er geld nodig is voor fundamenteel onderzoek.' Toch is dat wel nodig als Nederland toonaangevend wil blijven. 'Chinezen hoeven die discussie niet te voeren. Daar stampen ze laboratoria uit de grond. Je kunt een heel mooi beleid op papier hebben, maar er horen natuurlijk wel euro's bij. Als Feyenoord kun je nog zo'n mooi beleid formuleren, als er geen geld is speel je niet in de Champions League.'

Contact:	Ernst.vandenEnde@wur.nl
	0317 - 48 08 83

Bijdrage handelsoverschot groot

gegroeid en gekrompen is in 2010. Bron: CBS.

Het overschot op de Nederlandse handelsbalans wordt voor tweederde bepaald door de handel in agrarische producten. Bron: LEI.